Jane Austen

Meggyőző érvek

Lazi
KÖNYVKIADÓ
Szeged

Első fejezet

Sir Walter Elliot, a somersetshire-i Kellynch-kastély ura, könyvet a maga mulatságára kezébe nem vett, a Nemesi almanachot kivéve; ebben tennivalót talált üres óráira, vigaszt a bánatosakra; mélységes csodálat és tisztelet kerítette hatalmába, mikor a számukban egyre fogyatkozó legősibb nemesi családokat fellapozta; és bármennyire felbosszantották a házi bajok, csip-csup kellemetlenségek, ingerültsége azonnal szánakozó megvetéssé szelídült, ha az elmúlt száz esztendő megszámlálhatatlan újnemesének nevét tartalmazó lapokat forgatta; végül, ha az eddigieket egykedvűen futotta volna át, ott volt az az oldal, amelyen soha nem lankadó érdeklődéssel olvashatta a maga történetét – kedvenc könyve egyébként is mindig ugyanott nyílt ki.

„ELLIOT (Kellynch-kastély)

Walter Elliot, született 1760. március 1-jén, házasságot kötött 1784. július 15-én Elizabethtel, a Gloucester megyében lévő South Park-kastély urának, James Stevenson úrnak leányával; leszármazottai e hölgytől (elhunyt 1800-ban): Elizabeth, született 1785. június 1-jén; Anne, született 1787. augusztus 9-én; 1789. november 5-én halva született egy fia; Mary, született 1791. november 20-án."

Pontosan így került ki e bekezdés a nyomdász kezéből; ámde Sir Walter a maga, valamint családja tájékoztatására kiigazította a következő betoldásokkal: Mary születésének kelte után bejegyezte: „1810. december 15-én házasságot kötött a Somerset megyei Uppercrossból való Charles Musgrove úr fiával és örökösével, Charlesszal" – továbbá felesége elhalálozásának évszáma után igen akkurátusan beiktatta neje elvesztésének hónapját és napját.

Ezt követte a tisztes ősi család története és felemelkedése a szokásos mozzanatokkal: megtelepedtek Cheshireben; a Dugdale almanach megemlíti, hogy a főbírói tisztség betöltésében, továbbá a parlament három egymás utáni

időszakában egyazon választókerület képviseletében az egymást követő nemzedékek hűségről tévén tanúságot, II. Károly uralkodásának első esztendejében a család a baroneti méltósággal jutalmaztatott; felsoroltatik valahány nőül vett Mary és Elizabeth; mindez kitesz két tekintélyes tizenkettedrét lapot, s a címerrel, valamint a család jelmondatával ér véget. „Fő és állandó székhely: Kellynch-kastély, Somerset megye", majd ismét Sir Walter keze írásával e záradék következik:

„A cím és a hitbizomány várományosa William Walter Elliot úr, a második Sir Walter dédunokája."

A hiúság volt Sir Walter Elliot jellemének alfája és ómegája, hiúság a személyét, valamint a pozícióját illetően. Fiatalembernek feltűnően szép volt; ötvennégy évesen még mindig igen jóvágású férfi. Kevés nő törődik annyit a külleme vel, mint ő tette; s egy újdonsült lord komornyikja sem lelheti nagyobb örömét társadalmi pozíciójában. A szépség adományánál csak baroneti rangját tartotta többre; s szenvedélyes hódolattal adózott annak a Sir Walter Elliotnak, akinek e két áldás egyszerre megadatott.

Jó külseje és rangja egyetlen okból méltán kapott tekintélyes helyet érzésvilágában: nyilván ennek köszönhette kiváló jellemű feleségét, aki sokszorosan felette állt annak, amit jómaga érdemelt volna. Lady Elliot kitűnő asszony volt, okos és szeretetreméltó; ítélőképessége és magatartása, ha eltekintünk amaz oktalan ifjúkori fellángolástól, mely Lady Elliottá tette, a későbbiekben soha nem volt hibáztatható. Jóindulattal tűrte, enyhítette, takargatta férje fogyatékosságait, és tizenhét esztendeig istápolta neve tisztességét; maga nem tartozott ugyan a világ legboldogabb teremtései közé, de kötelességei, barátai, gyermekei szorosan kötötték az élethez, s bizony nem tért egykedvűen napirendre afölött, hogy elszólíttatik közülük. Három leány – a két nagyobb is csak tizenhat és tizennégy éves –; iszonyú gond egy anyának itt hagyni őket, s még keservesebb végiggondolni, hogy egy magahitt ostoba apa fogja irányítani sorsukat. Volt azonban egy igen

bensőséges barátnője, okos, kiváló asszony, aki annyira szerette, hogy kedvéért közvetlen közelükbe, Kellynch faluba költözött; elsősorban e hölgy jóságától és tanácsaitól remélte Lady Elliot, hogy gyermekei továbbra is abban a kifogástalan neveltetésben részesülnek, amelyet ő annyi gondossággal megadott nekik.

E barátnő és Sir Walter *nem* házasodott össze, bármit forgattak is már jó előre fejükben az ismerősök. Tizenhárom esztendő telt el immár Lady Elliot halála óta, s ők megmaradtak közeli szomszédoknak, bizalmas barátoknak, ám mind a kettő özvegyi sorban.

Hogy a megállapodott korú és jellemű, rendkívül jómódú Lady Russellnek eszébe sem jutott másodszor házasságot kötni, nem szorul mentegetésre a közvélemény előtt, hiszen az amúgy is hajlamosabb az oktalan méltatlankodásra, ha újra férjhez megy egy asszony, mint ha nem; hanem Sir Walter tartós nőtlensége már némi magyarázatra szorul. Tudnunk kell, hogy Sir Walter jó apához illően (miután egynémely rendkívül ésszerűtlen próbálkozásában csalódás érte) azzal tetszelgett magának, hogy leányai kedvéért maradt magányos. Egyikükért, a legidősebbért, valóban hajlandó lett volna lemondani bármiről, különösen olyasmiről, amire amúgy sem érzett magában sok kísértést. Elizabeth tizenhat évesen mindenben, amiben csak lehetett, anyja helyére és örökébe lépett, s mivel nagyon szép volt, s feltűnően hasonlított apjához, mindig képes volt erősen befolyásolni, így nagyszerűen kijöttek egymással. Másik két gyermeke jóval kevesebbet jelentett Sir Walternak. Mary még némi látszatfontosságra tett szert, mikor Charles Musgrove felesége lett; ám a nemes jellemű és gyengéd lelkületű Anne, akit minden igazán értelmes ember nagyra tartott volna, apja és nénje szemében egyáltalán nem számított, szava semmit sem nyomott a latban; azzal nem kellett törődni, hogy neki mi kellemes, mi nem – hiszen csak Anne-ről van szó.

Lady Russellnek azonban ő volt szívéhez közel álló, nagyra tartott keresztlánya, kedvence és barátnője. Lady

Russell valamennyiüket szerette; ám csak Anne-re tekintve képzelhette, hogy édesanyját látja benne újraéledni.

Néhány éve még nagyon szép lány volt Anne Elliot, de nagyon hamar elvirult; ám az apja még ifjúsága virágában is kevés gyönyörködnivalót talált benne (finom vonásaival, szelíd, sötét szemével annyira más volt, mint ő), most pedig, hogy megfakult, lefogyott, semmi sem maradt, amit méltányolni tudott volna. Eddig sem sok reményt fűzött hozzá, s immár végképp lemondott róla, hogy Anne nevét valaha kedvenc könyvének más lapján is olvashassa. Egyenrangú frigyre egyedül Elizabeth léphet: mert Mary csupán egy igen tekintélyes és nagyon vagyonos vidéki családba kapcsolódott be, ennélfogva csakis azokat érte megtiszteltetés, Maryt egyáltalán nem. Elizabeth viszont előbb-utóbb magához illő házasságot fog kötni.

Megesik néha, hogy egy nő huszonkilenc évesen szebb, mint volt tíz évvel azelőtt; általánosságban szólván, ha betegség vagy gond közbe nem jön, ez az az életkor, amikor még teljében van a szépsége s a vonzereje. Így volt ez Elizabeth esetében is; már tizenhárom éve ugyanaz a szép Miss Elliot, ahogy annak idején kezdte; ez szolgáljon Sir Walter mentségéül, amiért megfeledkezett a lánya koráról – legalábbis csak félannyira tekinthetjük ostobának, hogy magát és Elizabethet éppolyan virulónak tartotta, mint valaha, holott környezetükben mindenkinek csak a szépség roncsai maradtak meg. Azt tudniillik világosan látta, mennyire öregszik családjának és ismeretségének minden tagja: Anne egyre szikárabb lett, Mary egyre közönségesebb, minden arc csak csúnyul a szomszédságában – a szarkalábak gyors szaporodása Lady Russell halántéka körül már régóta aggasztotta.

Elizabeth azonban éppenséggel nem volt annyira elégedett magával, mint az apja. Tizenhárom esztendeje úrnője már a Kellynch-kastélynak, s amilyen higgadt határozottsággal reprezentált és irányított ennyi éven át, senki nem tarthatja fiatalabbnak, mint amilyen a valóságban. Tizenhárom éve tölti be a háziasszony tisztét, szabja meg a házi

törvényeket, halad az élen a négylovas hintókhoz, s lép ki közvetlenül Lady Russell nyomában a környék valamennyi szalonja és ebédlője ajtaján. Tizenhárom fagyos télen láthatták, hogy ő nyit meg minden valamirevaló bált, melyet a gyér szomszédság rendez; és immár a tizenharmadik virágfakasztó tavaszon utazott fel Londonba apjával néhány hétre, hogy részt vegyen az előkelő világ szórakozásaiban. Nem feledkezhetett meg minderről; tudatában volt huszonkilenc éves korának, s ez némi nyugtalanságot keltett benne. Teljes elégtétellel állapíthatta meg, hogy éppoly szép, mint valaha; ámde érezte, hogy közeledik a veszedelmes életkorhoz, és nagy örömmel vette volna, ha a következő vagy a második tizenkét hónapon belül annak rendje-módja szerint megkéri a kezét valamelyik vér szerinti baronet. Akkor ismét éppolyan örömmel venné a kezébe a könyvek könyvét, mint kora ifjúságában tette; ámde mostanában nem volt kedve hozzá. A könyv szüntelenül emlékeztette születése dátumára, de házasságról csak a legkisebb húgánál beszélt – ez elviselhetetlen volt; s nemegyszer, amikor apja nyitva hagyta az almanachot a közelében egy asztalon, összecsukta, félrenézett, és odébb tolta.

Ezenfelül csalódás is érte, amit ez a könyv s elsősorban a családja története elkerülhetetlenül eszébe juttatott. A családi rang várományosában csalódott, éppen abban a William Walter Elliot úrban, akinek öröklési jogait apja oly nagylelkűen támogatta.

Még kislány korában, mikor megtudta, hogy fivére nem lévén ki lesz a jövendő baronet, elhatározta, feleségül megy hozzá; apjának is mindig ez volt az elképzelése. Gyerekkorában nem is ismerték az örököst; de Lady Elliot halála után Sir Walter kereste a találkozást, s bár kezdetben igyekezete nem talált túlzottan meleg fogadtatásra, kitartott törekvése mellett, feltételezvén, hogy visszahúzódó, szerény ifjúról van szó; és egyik tavasszal, londoni tartózkodásuk folyamán, mikor Elizabeth első virágzásának teljében volt, belekényszerítették Mr. Elliotot a bemutatkozásba.